

Hayat

Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım!...

Nietzsche

Cilt VI. 1, Kânunuevvel, 1929. Sayı:144

YAZILAR VE YAZANLAR

Kaplıca tedavisi
Ahlak terbiyesi
Ey Aşk
Avrupa mütthit hükümetleri ne demektir?
İktisadi bahisler
Türk ellerinde

G. Ata
Kadri
Enis Behiç
Emil Ludwig
A. Emrullah
İ. Hikmet

Salamambo
Tenkit ve şekilleri
Bir mektup
Ben
Tennison
Hayat ve Neşriyat

Nahit Sırrı
Hikmet Şevki
Aka Gündüz
Sapri Esat
Seniha Sami
...

Musahabe

Kaplıca tedavisi

Büyük Müncinin, uyuşmuş diyarları diriltten yüksek himmeti Yalova'ya da taaluk edince burası - bir peri eli dokunmuş gibi - birkaç gün içinde imaredildi. Bir vakitler İmparatorluk payitahtının yanı başında bir haydut yatağı olan Yalova kaplıcası genç Cümhuriyetin feyzi ile bir sıhhat ve rahat kaynağı oldu.

Yalova'nın ihyası, şüphesiz, memleketimizde yeni bir medeniyet nümunesi olacak ve topraklarımızın başka kısımlarından akan ve her biri muhtelif hassaları haiz olan kaplıcalarımız da Yalova gibi yeni konfor vasıtaları ile teşhiz edilecektir. Bu sayede kaplıca tedavisi, diğer medenî memleketlerde olduğu gibi, biz de dahi fennî şekle girecektir.

*
* *

Kaplıca tedavisi tıp ilminin vaz'ından daha eskidir. Bildiğimiz ilmi hekimlik daha mevcut değilken, hastalara dua ile, telkin ile şifa vermek için tesis edilen tedavi mabetleri ekseriya maden sularının kaynadıkları mevkilerde inşa edilir ve buralara gelen hastalar zahiren ilahların inayetlerinden ümit ettirilir. fakat hakikatte kaplıcaların maddî tesirlerinden istifade ederlerdi,

İlmî hekimlik meydana çıktıktan sonra, daha evvel kaplıcaların hokkabazlığa karıştırılmış olmasından ileri gelse gerek, onlara hiç ehemmiyet verilmemiştir. Bu ihmal asırlarca devam etti. Alim hekimlerin kaplıcalardaki şifa hassalarını düşünmedikleri müddetçe, onlardan rahipler istifade ettiler. Eski müteaddit ilahlı dinin rahipleri gibi, tek ilahlı dinin papasları da te-

sadüf ettikleri hastaları, duyduklarına ve gördüklerine istinaden, muhtelif kaplıcalara gönderirler ve maden sularının tesirlerini ilahın mucizesine atfederek propaganda yaparlardı. Yalnız kaplıcalar civarında sanatlarını icra eden hekimlerden bazıları, mucize düşüncesinden zade olarak, maden sularının maddî devalar olduğunu anlamışlardır. Fakat bunların müşahedeleri ve sözleri tıp ilmine girmemisti kaplıcalara giden hastalar papaslarının tavsiyelerine itimat, yahut kendi eri gibi hasta olan ve kaplıcalarda şifa bulanlara imtisal ederlerdi.

Nihayet on sekizinci asırda büyük bir hekim, Théophile de Bordeu, ilmi hekimliğin kaplıca tedavisini ihmal etmesi haksız olduğunu anladı; müteaddit tıbbî eserlerle hekimlik almine anlattı. Kendisi zaten tıp ilminde bir sistem sahibi olduğundan sözleri mutabakatla tutuldu ve kaplıca tedavisi ilme girdi.

Tabiat sanki bu hekimi kaplıca tedavisi usulünün ihyası için yaratmıştı. Doğduğu yer (1772) Fransa da kaplıcaları ile meşhur Pau şehri ile gene meşhur bir kaplıca olan Faux Bonnes arasında bir köydü. Babası Pau şehrinde hekim olduğundan kaplıcalara gelen hastaları tabii olarak teşvik ederdi. Bunun için oğlunun çocukluğu tamamen kaplıcalar aleminde ve onlardan şifa bulan hastaların menkibelerini dinlemekle geçmişti.

Genç Bordeu daha Montpelier Tıp Fakültesi'nde tahsilde iken derslerden öğrendiği müsbet malûmata pek hevesli olduğuna, fakat tıbbın o zamanki nazariyelerine inanmadığına hocaları

dikkat etmişler ve bu gençin bir hekimlikte müceddit olacağına hükmetmişlerdir. Bir tarftan da seçiyesi cenkçi tabiatte olduğundan tıp dersleri ile birlikte meç talimi yapmağı unutmazdı. Bunun faydasını sorunlara karşı: "İlaçla ımla öldüremediklerimi kılıcım ile öldüreceğim," diye latife ederdi. Böyle teceddüt fikrine ve cenkçi bir seçiyeye malik bir adamın muvaffak olacağına şüphe yoktu.

Doktor olunca Paris'e giderek oradan kaplıcaları, onların maddî tesirlerini tıp alemine anlatmağı düşündü. Fakat Babası doktor on sekiz çocuğu arasında en zeki ve kendisine halef olmak üzere en iyi bulduğundan oğlunun tasavvuruna mani oldu. Genç hekim fikrini, o zamanın modasına uyarak, Maden suları hakkında mektuplar isminde bir kitap olarak yazdı; gene mo'aya göre Amsterdam da tabettirdi ve daima usule vıyau zamanın meşhur bir hanımfendisine, kralın tekaüt edilmiş bir gözdesine ithaf eyledi. Bordeu eserinde papasların mucizelere, Meryem ana'nın şefaatine atfettikleri şifaların hakikatte maden sularının maddî tesirlerinden ileri geldiğini fennî izah etmişti; fakat kaplıcaları tanıtmak için meşhur bir kadının hi'aye ine girmek zaruretinden kendi de kurtulamamıştı.

Bu kadar yolunda yazılmış ve neşredilmiş bir kitabın Paris'te derhal şöhret bulacağı şüphesidi, Paris'te kaplıcalara karşı bir inhimâk uyandı. Hekimler birdenbire meydana çıkan böyle meşhur bir meslekdaşa karşı bigâne kalamıyacıklarından onlarda kitabı metheylediler. Zamanın meşhur

TENNYSON

İhtiraslı neşidelerile cihanı hayran bırakan büyük Byron gurbet diyarında öldüğü haberi vatanına vasıl olduğu zaman en ucra bir köyde genç bir çocuk çemenlerin üzerine kapanarak hıçkırıklarla ağladı, kalbinden taşan heyecanı bir taş üzerine naksettiği şu cümle ile ifade etti: "Byron öldü.."

O çocuk Alfred Tennyson idi. Bilahare kendi de büyük bir şair olduysa da üfuline ağladığı mevcudiyet ile tam bir tezat arzeder. Onda ihtiras ve iztirap, muhitin tazyikine karşı mütehevvir ıryanlar aramamalı, hiç bir an'ane ile çarpışmadı. Ruhu temamilen o muhitin muhassalası idi. Eğer ihtilalcı Şairleri [1] yüksek zirvelerden coşup gelen ulvî sellere teşbih etmek caiz ise Tennyson münbit bir ovayı sulayan, sahilleri ağaçlar, çiçekler ile süslenmiş muhteşem bir nehri andırıyor denilebilir. Victoria devrini en iyi temsil eden şair odur. Milletinin ruhi ihtiyaçlarını temamilen tatmin etmiştir. En mütevazı bir İngiliz evinde Tivrattan başka iki cilt kitap varsa biri Tennyson'ın şiirleridir. Şahsında milletin bütün vasıflarını temsil eder: Sebat ve intizam gurur ve vatanperverlik. Fikri nihâ, kalbi asude idi. Hünerini güzel hikâyeler, süslü manzumelere hassetti. Kederini bile vakur bir lisanla ifade eder. Şiirleri çek işlenmiştir, bir manzumesinin bir kaç beytine bir gün hasrettiği vaki olurdu. Mamafih uzun manzumelerinde yeknesak, zaif, hatta âdi parçalar vardır.

Seciye ve dehasının teşekkülündeki amiller aranırfa fakir fakat alim bir köy rahibinin oğlu olduğunu hatırlamalıyız. Eincolnshire eyaletinin küçük bir köyünde 1809 senesinde dünyaya geldi. Sükûnet ve tabiatın ağışunda ve bedayiperver bir ananın terbiyesinde yetişen bu fakir ailenin on iki çocuğu zengin hulyalar içinde büyüdüler. hemen hepsi edebiyat ile

ıştılal etmiştir. fakat ailenin ismine revnak bahşeden Alfred ol caktı. Tahsilini babası deruhde ettiğinden mektebe pek az zaman devam etmiş ve mektep hayatı kendisine pek fena bir hatıra bırakmıştır; fakat tahsilini ikmal için Cambridge darülfununa girdi, orada şiir müsabakasında birinciliği ihraz etti. Henüz on sekiz yaşında iken biraderi Charles ile birlikte "İki biraderin şiirleri,, unvani altında bir kitap neşretti ki bazı nefis parçaları ihtiva ettiği halde münekkitlerin en insafsız hucumlarına uğradığından Tennyson ırfanının tekâmülüne lüzum hissetti ve on sene müddetle ismi matbuatta görülmedi. Fakat ondan sonra neşrettiği kitap şöhretini tesis etti. Bu son şiirleri, ilham aldığı mevzuların tenevvüünü göstermek itibarile ayrı a şayani dikkattir.. Morte d'Arthur ile Sir Galahad eski İngiliz esatirine aittir, Locksley Hall hazin bir aşk hikâyesidir, Layd Cilare de asılzade bir kızın kibr ve nahvetini tezyif eder ve der ki:

"Herhalde bana öyle geliyor ki hakiki asalet ancak faziletten ibarettir. Eyi bir kalp, asalet tacından, saf bir iman da Norman kanından daha yüksektir.,, (İngilterenin en eski aileleri Norman neslinden olmakla müftehirdir.)

Ulysses, zâhiren Yunan esatirine ait ise de asıl gaye İngilterenin satveti bahriyesini te'is eden cür'etkâr kâşiflerin tecessüs fikrini ve sergü'est hevesini tasvir etmek olduğu hissedilir.

Tennyson'un uzun sükûtunun bir sebebi de bütün mevcudiyetini sarsan bir acı idi. Hemşiresinin nişanlısı, kendisinin de pek aziz dostu olan Arthur Hallam seyahat esnasında Viennada vefat edince gençliğinin en parlak devrinde üful eden bu hayat, şairi hil-katin derin sırları karşısında mephut bırakmıştı. Bu tesir altında muhtelif zamanlarda yazdığı şiirleri İn Mem-

oriam namile 6000 mısradan ibaret bir mersiye şeklinde cemetti ki vahdeti mevzu ile vezin sayesinde temin edilmiştir. İngiliz edebiyatının dört büyük mersiyesi sırasına dahildir. (Diğerleri Milton'ın Lycidas, Kingsley'nin "Köy mezarlığında,, Shelley'nin Adonais[2] (unvanlı eserleridir.)

İn Memoriam mersiyesinin neşredildiği 1850 senesi şair için her cihetten mes'ut idi. O sene içinde evlendi, ve Wight adasına yerleşti, sonra Wodsworth'ın vefatı üzerine Gladstone'ın himayesi sayesinde Poet Laureate yani Devlet Şairi tayin edildi. Yeni memuriyeti zamanın vekayiiini tezkirden ibaret idi. Hışbelvazife yazılan şiirlerde daima yüksek bir san'at bulunamıvaçağı mücerrep ise de zamanının zevkini tatminde müstesna bir hüner gösteren Tennyson Waterloo galibi Duke of Wellington'ın cenaze merasimi ve Nelson yanına defnedilmesi, Prince of Wales (yani veliaht)in izdivacı kraliçe Victoria'nın cülusunun ellinci yıl dönümü gibi mevzularda büyük bir muvaffakiyet ihraz etti. Fakat hepsinde ziyade vatandaşlarının hafızasında ve kalbinde yer tutan manzume «Hafif Suvari Alayının Hücumu»dır. Askerin ölüm karşısında itaat ve intizamı bundan iyi ifade edilemezdi.

Tennyson zammının en büyük şairi olduğu artık umumen tasdik edilmiştir. 1867 senesinde Aldworth malikânesini satın alabileek bir servete sahip bulunuyordu. 1875 te baronet rütbesile lord unvani tevcih edildiğinden peer makamına irtika etmiş oldu, yani Lordlar Kamarasının tabii azasından oldu. İkbalin evci balâsında iken bile hep sakin ve münzevi bir hayat yaşardı. Küçük yaşından ihtiyarlığına kadar şiir ile ıştırıl etmiş olan Tennyson, sonuna kadar zekâsının kuvvet ve faaliyetini muh faza etmiştir.

[1] Hayat, sayı 66 ve 89.

[2] Hayat, sayı 90.

Ölümün yaklaştığı saatlarda bile mütalea ile meşgul idi. 1892 senesinde, seksen dört yaşında olduğu halde mehtaplı bir gecede pencerenin önüne oturmuştu, Shakespeare'in eserini elinde tutarak teslimi tuh etti. Vefatı millî matem addedildi. Westminster cathedralında şairler köşesine defnedildi.

Shakespeare'den sonra İngiliz milletin ideallaşmış tiplerini tersimde en muvaffak olan şair Tennysondur. Bu simaları çizdiği levhaları, nefis İngiliz manzaraları ile doldurur. Bütün vatandaşları gibi Tennyson tabiata aşık idi. Açık havada, sporda cisim ve ruhlarının gıdasını bulan İngiliz şairleri için tabiat, afakî surette mütalea ettikleri belig bir kitap, tükenmez bir tetkikat sahası ve ilham menbaıdır. Tennyson'un The Brook (dere) unvanlı manzumesi bir miniature gibi işlenmiştir. Kafiyesiz uzun mısralarda hikâye kahramanı dere kenarında hasbıhal ederken derenin cevapları kısa mısralar, kafiyeletlerin ahengi, veznin hafifliği ile suyun berrak akışını taklit eder. Derenin içinde ve etrafında yetişen balıklar, kuşlar ve nebatların envai tadat edilirken malûmat furuşluk aslâ hatıra gelemes, bunları bilmek Tennyson için teneffüs ettiği havayı bilmek kadar tabii idi.

Tennyson esatiri ve tarihi simaları, memleketinin manzaralarını ve her sınıf halkını tasvir etmiş harpî neşideleri kahraman hikâyeleri inşat esmiş olduğu gibi içtimaî, felsefî mes'eleler, velhasıl zamanının havas ve avamını alâ kadar edebilecek her mevzu ile meşgul olmuştur. Teatro pyesleri silsilesinden hariç kalan mevzuları kullanmış ve bu miyanda Queen Mary ve Becket gibi dramlar yazmıştır. İngiltere tarihinin en vahşi devrelerine ait olan bu mevzular sahneye vaz'edilince Tennyson'un diğer eserlerini süsleyen sakin ve latif üslubu aynı muvaffakiyeti temin edememiş, pek zaif kalmıştır.

Dehasının tenevvüne dair bir fikir vermek için aşıkane ve rustaî şiirlerinden başka üç eseri tetkik edilebilir.

The Princess eski zaman hikâyesi

[1] Hayat, sayı 88.

olduğu halde feminizm mes'elesinin safahatını arzeder, bu hususta beyan edilen en mütebayın fikirler cem'edilmiştir. Bu eski çerçeveye pek uymayan modern münakaşalar 2000 mısra doldurmaktadır. Kırakatı yeknesak ve usandırıcıdır. Mamafî bunların aalarında bazı nefis parçalar ayrılabilir.

Idylls of the King Celt esatine aittir. İngilizlerin istilasına karşı mücadele eden ve müruri zamanla İngilizler nazarında da millî kahraman addedilmiş olan esatiri Celt Kralı Arthur'un ismi etrafında toplanan masallar, destan için en zengin bir menba ola ilirdi, bir çok şairler buna teşebbüs etmiş yahut teşebbüs etmeyi düşünmüş fakat hiç biri muvaffak olamamıştı, Tennyson'un eseri de dastanî değildir. Dünya temsil eden meşhur yuvarlak masa etrafında toplanan Kral Arthur ile knight'ların [2] menkabelerine dair muhtelif zamanlarda yazdığı manzumeleri Idylls of the King (Kralın neşideleri) namı altında cem'etmekle iktifa etti. İlk dördü, dört kadın ismini taşır: Sâf, vefakâr, muti bir zevce olan Enid, sihirbaz Merlin'i iğfal ederek sırrını ifşa ettiren ve onu mahveden hilekâr ve müfsit Vivien, kahraman Sir Lancelot'a aşık olan ve aâkından ölen Elaine, yine o irresistible mücahide aşık olan ve nihayet bir manastırda töbe ve istiğfar eden güzel ve günahkâr kraliçe Guinivere.

Erkek simalarından kral Arthur pek biçare bir zevç fakat faziletkâr bir mücahittir, kahramanların en güzeli olan meşhur Sir Lancelot aşk ve ihtirasına mağlup olurken bile mabuna karşı irtikâp ettiği hiyanetin bütün acısını duyar, en faziletli olan Sir Galahad hiç bir kız sevmemiş, hiç bi kadın eli tutmamış bakir mücahittir, ancak günahsız gözlerin görebileceği Holy Grail denilen mukaddes kâseyi arar. Kurun vustada ladini bir mevzua gösterilen alâkayı kıskanan rahipler Hazeti İsanın havariyunile birlikte son taamında kullanmış olduğu bu kâse efsanesini ortaya koymuşlardı, halbuki

[2] Knight (telaffuzu nayt) eski zamanlarda muharebe meydanlarında, Şimdi ise ticaret sahasında liyakat gösterenlere verilen rütbedir ki bunu haiz olanlara - daima vaftis ismi birlikte irtat edilmek şartile sır (sör) unvanı verilir.

meşhur masalları meşhur isimleri isnat etmek temayülü her memlekette okadar kuvvetlidir ki halk bunu da Arthur efsaneleri silsilesine ithal ederek onun mücahitleri derhal kâseyi aramaya memur edilmişlerdi.

"Kralın Neşideleri'nin sonuncusu Morte d'Arthur dır, Kral son muharebesinde mecruh düşer, bütün knightları maktol olmuş, yanında tek bir knight kalmıştır, onu da mürassa kabzalı, Excalibur isminde tılsımlı kılıcını vaktile gölün içinde uzanan bir kol ihda etmiş olduğundan yine o göle atıp iade etmeye memur eder. Sonra kendisini gölü sahilinde naklettirir, orada kendisini bekleyen sandalda altın taçlı üç kraliçe mecruhu aalarına alırlar, Avilion adasına naklederler ki kurunu vustada Welsh kavmi kralın oradan aydetini asırlarca beklemişlerdi.

Bu eski zaman masallarında Tennyson yine hep zamanının ruh ve fikirlerine tercüman olur. Bunlarda bir allegory görmek istediğini kraliçe Victoria'ya müthaf şu beytlerde isbat etmiştir:

"Bu eski ve pek âciz masalı kabul edin, bu yeni-eski hikâye, nefsanîyet ile ruhun mücadelesinin timsalidir.

In Memoriam mersiyesinde Tennyson hayatının ilk ve en elim felâketini ve bundan ilham aldığı felsefî mütaleaları ifade etmiştir:

"Zaman inciye sedefden ayırdı...."

"O asıl ve ulvî bir ruh idi, ruhum onun sevdi ve halâ sevmektedir...."

O mahabbetin hatırasında acı bir haz duyar:

"Sevip kaybetmek hiç sevmemiş olmaktan daha eyidir...."

"Mahabbet o kadar kıymetlidir ki zerresi bile ziyan edilemez...."

Dostunun hayalini görür, birlikte geçirdikleri zamanları, birlikte gezindikleri güzel yerleri yadederek, pek yüksek meziyete sahip, parlak istikbale namzet bir genç olduğunu her vesile ile ikrar eder, Ondan daima bir "ruh" olarak bahseder ve ona şöyle hitap eder:

"Nazlı ol ki ruhum senin yakın olduğunu hissetsin...."

"Ölü ile bir saat muhavere etmek isteyen bir insanın ne derece kalbi sâf fikri sağlam olmalı, o ne derece

ilâhî bir mahabbetten cür'et bulmalıdır...,,

Bir çok seneler içinde muhtelif zamanlarda yazılan bu şiirlerin muhtelif parçaları kederinin geçirdiği bütün safahatı gösterir. Sonunda, imanın bahsettiği sükûnete vasil olur. Kilise çanları arasında eski senenin ölümünü ve yeni senenin tuluunu tasvir eden ve "Ring out, wild bells,, (çalın, ey vahşi çanlar) mısraile başlayan neşide itminan ve ümit ile doludur.

Çocukluğunda kendisine telkin edilen kat'î itikat darülfünunda bittabi sarsılmış, arkadaşlarında gördüğü tecessüs fikri kendisini de hakikatı taharrisne sevketmişti:

"Siz bana diyorsunuz ki şüpheyi şeytan tevlit etmiştir... Fakat bana inanınız, samimi bir şüphede itikatların yarısında bulunmıyan bir iman vardır... O (1), şüphelerle mücadele etti, kuvvetlendi, muhakemesini körleştirmek istemedi. Fikrin tayflarına karşı durdu, onları yere yatırdı: bu veçhile nihayet daha kavi bir iman bulmaya muvaffak oldu...,,

Kendi itikadını şöyle icmal eder:

"Bizi sıyanet eden bir şey vardır, ferdiyetimiz bakidir, imanım budur ve bütün imanım bundan ibarettir...,,

Mezar maverasında olan derin saharda zulmet baki olmaz...

İlme hürmeti büyüktür, ilmin şiri tezyin ettiğine kanidir.

(2) Fakat san'ain en yüksek gayesi ahlaktır:

"Güzellik, eyilik, ilim üç hemşiredirler ki bir birini severler. insana da dostturlar, göz yaşları dökmeden hiç bir zaman ayrılamazlar. Aşk dışarıda bırakan kendi de dışarıda bırakılacaktır...,,

İlim birinci değil, ikincidir. Daha ulvî bir el onu yumuşatmalıdır. İlim

(1) Daima dostunu kaseder.

(2) Mukayese: "Payei şirimi hılayei ilmden muarra olmayı mucibi ihanet bilip, ilmsiz şiirden kalıbı biruh gibi teneffür kılıp...,, Lealii esnafı hünerden şahidi nazımına pirayeler mürettep kıldım...

(Fuüuli)

fikren hâke mensup, halbuki hikmet ruhanı semavîdir...,,

Wordsworth, Byron ve Shelley'nin hilâfına olarak Tennyson'da vahdeti vücuda temayül yoktur:

" tam ve müstakil bir mevcudiyete sahip olanın benliğini eriterek umumî ruha rücu etmesi pek müphem ve nahoş bir imandır. Edebî ruhü sair şeylerden edebî cism arayacaktır: biz bir birimize kavuşunca onu tanıyacağım...,,

Gençliğinde şu fikirde bulunmuş idi;,, İnsan taliine hâkimdir...,, Altmış sene sonra bu sözü şöyle tadil etti: "İnsan taliine yarı yarıya hâkim olabilir.

Beşeriyetin tebricî tekâmülüne ve nihai kemaline itikat eder, bir beşeriyet Parlementosu ve cihan Federasyonu tahayyül eder.

Siyasî fikirlerinde muhafazakâr, milliyetler ve imperialist idi. İngilterenin hürriyete doğru batı ve emin tekâmülü Fransız ihtilâlinin ifratları ile mukayese eden atideki beytlerde milletine hâs gurur sezilir.

"Onda] öyle bir hurriyet aşkı vardı ki nadiren bulunu: O hurriyet ki kendi şahane makamında - yani İngiltere - Celt'lerin şuursuz asabiliği değil ...,,

Hayat mücadelesi hakkında idealini şöyle icmal eder:

"İlâhî mevhibeye mazhar bir insan ki hayatı küçük bir köyün yeşillikleri arasında mü evazi bir halde başlamış iken taliin hasut zencirlerini kırar, mes'ut bir fırsatın eteğine sarılır, ahvalin sadmelerine göğüs gerer, meş'um yıldızile mücadele eder. Nihayet kudretini cebren tanıttırır, altın anahtarları elde etmeye ömrü vefa eder, muazzam bir devletin hükümlerini isdar eder, bir tahtın fısıltılarına şekil verir, daima yükselerek feleğin yokuşunun zirvesinde, bir kavmin ümidinin istinatgâhı, cihanın emellerinin merkezi olur...,,

Kırım Harbi menkabelerine ait olan "Hafif Suvari Alayının Hücumu,, uvanlı manzumesinin tercümesi âtiye dercedilmiştir:

Yarımşar fersah, yarımşar fersah, yarımşar fersah ilerileyerek altı yüz suvari ölüm vadisine yürüdüler. Emir verildi: "Hafif suvari alayı, ileri! Toplara hücum!,, Altı yüz suvari ölüm vadisine yürüdüler.

"Hafif suvari alayı, ileri!,, Asker bir hata olduğunu bildiği halde hiç biri şaşırmadı. Cevap vermek onlara ait değildi, sebebini araştırmak onlara ait değildi, onların vazifesi itaat etmek ve ölmek idi. Altı yüz suvari ölüm vadisine yürüdüler.

Sağda toplar, solda toplar karşıda toplar ateş edip gürleyordu; kurşun ve mermi yağmuru altında cesaret ve celâdetle yürüdüler; altı yüz suvari ölümün pençesine, cehennemin ateşine atıldılar.

Yalın kılıçlar parladı, havada sallanırken parıldadı. Oradaki topçuları kılıçtan geçirirlerken, bir ordu üzerine hücum ederlerken cihan hayrette kaldı. Bataryanın dumanlarına daldılar, o hızla safları yardılar, Kazaklar ile Ruslar onların kılıçları altında sendelediler, kırılarak dağıldılar, Sonra suvariler geri döndüler, fakat artık altı yüz değildiler

Sağda toplar, solda toplar, geride toplar ateş edip gürleyordu. Kurşun ve mermi yağ uru altında atlar ve kahramanlar derilirlerken öyle celâdetle harbetmiş olanlar ölümün pençesinden, cehennemin ateşinden avdet ettiler: Altı yüzün bakıyesi!

Şanları ne zaman sönebilir? O çılgın hücum karşısında cihan hayrette kaldı. O hücuma hürmet! O asıl altı yüz suvariye hürmet!

Seniha Sami

